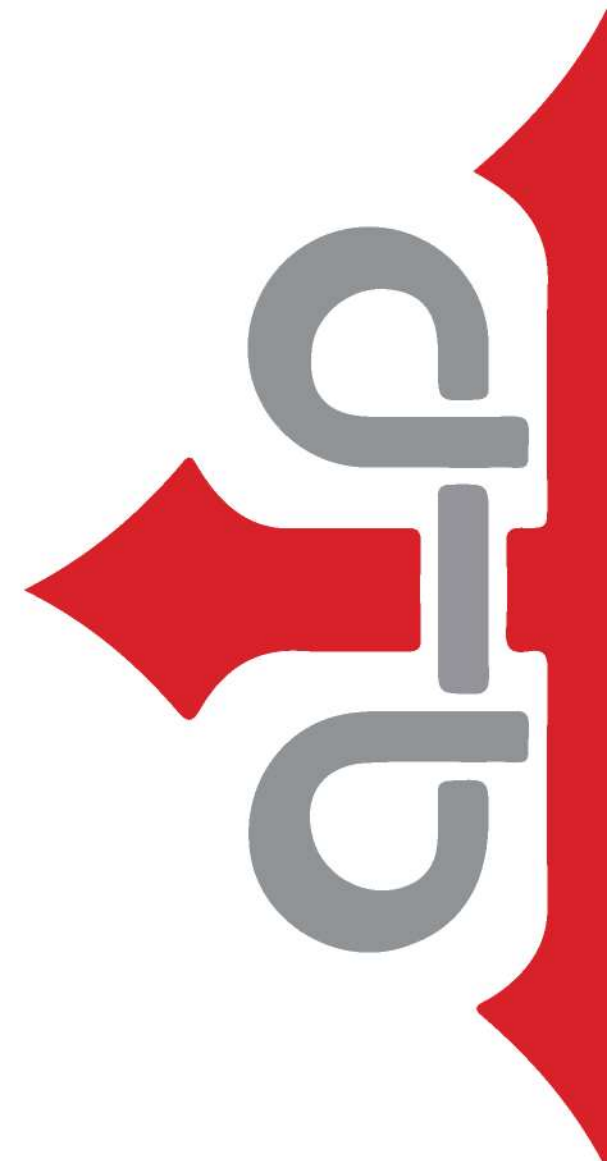

TANKEPLASS

Et prosjekt for utvikling av stoppesteder med kunstnerisk kvalitet langs Pilegrimsleden i Oppland

Kunstplan mai 2018

Innhold

Forord.... 03

Bakgrunn.... 04

Kunstfaglig prosjektbeskrivelse.... 06

Økonomi.... 08

Framdriftsplan.... 09

Stedsvalg.... 10

Kontrahering av kunstnere.... 20

Forord

Var du av de heldige som fikk sitte på et fang og bli lest for som barn, da ord fløy fritt i luften og skapte bilder som ble avgjørende for hvilke spørsmål og valg du senere har gjort i livet?

Mange søker svar i naturen, noen følger pilegrimsskilt, der det i blant dukker opp tankeplasser, enten skapt av naturen eller av mennesker. Plasser til fundering.

“Hvilken vei bør jeg velge? Mangen vei står meg åpen; og i valget kjenner man vismann fra tåpen”, skriver Henrik Ibsen i Peer Gynt.

Trenger vi skilt som viser vei, veiledning til å finne plasser til å hente oss inn, oppleve nærværet? Er det tilfredsstillelsen ved å nå et slutt punkt eller veien dit som er målet?

I dette prosjektet vil vi skape plasser, geografisk valgt av de deltagende kommunene. Vi ønsker å bruke kunstnere og arkitekter, for å forsterke opplevelsen, men ønsket er også å skape nye kulturminner.

Prosjektet “Tankeplasser” er resultatet av en prosess, som startet i 2016 i et nært og godt samarbeid mellom kommuner og Oppland fylkeskommune. Ideen søker å forene mål og kompetanse fra ulike sektorer som kulturarv, stedsutvikling, folkehelse, kunst, kultur, og reiseliv.

Ambisjonen er langsiktig å skape et perlekjede av tankeplasser fra Oslo til Nidarosdomen i Trondheim. Arbeidet kommer til å pågå i mange år fremover. Vi starter prosjektet i fem kommuner: Gran, Østre Toten, Lillehammer, Øyer og Ringebu. Også pilegrimssentrene på Granavollen og Dale-Gudbrands gard deltar.

Prosjektet er en samfinansiering mellom Sparebankstiftelsen DNB og mange offentlige kilder, som gjør at vi kan ha det ambisjonsnivå som ideen fordrer.

Etterfølgende kunstplan formidler informasjon om bakgrunn, formål, organisering, budsjetter og framdrift, steder og kunstnere, slik status for dette er per mai 2018. Våren og sommeren blir en krevende fase med fokus på konkurranser om de kunstneriske installasjonene. Vi har godt håp om at vi får mange gode og inspirerende prosjekter å velge mellom som et resultat av dette.

Lillehammer, mai 2018
Kyrre Dahl
 Fylkeskultursjef

Bakgrunn

Idé

Prosjektet **TANKEPLASS** er sprunget ut av ideen om å skape naturlige stoppesteder langs Pilegrimsleden ved bruk av kunstneriske/arkitektoniske installasjoner. Ideen er inspirert av prosjektet “Erfaringsstoler” i Nordre Land og er utviklet av en tverrfaglig gruppe i Oppland fylkeskommune.

Tankeplassene skal være steder som innbyr til refleksjon og kontemplasjon, hvor man kan være introvert med sine egne tanker, nyte utsikten, utveksle tanker med andre vegfarende, tanke opp. Kunstprosjektet vil også kunne gi oppmerksomhet og løfte fram kvaliteter og identitet knyttet til områder og ferdselsveger som har blitt forlatt til fordel for moderne infrastruktur, og bidra til å vitalisere og aktivisere kulturhistorisk sentrale områder.

Pilegrimsleden

Siden arbeidet med merking av pilegrimsleden begynte i 1994, er mer enn 500 mil led gjennom Danmark, Sverige og Norge merket med pilegrimslogoen. Pilegrimsleden gjennom Danmark, Sverige og Norge, fikk status som Europeisk Kulturvei gjennom Europarådets kulturveiprogram i mai 2010.

Nasjonalt Pilegrimssenter (NPS) i Trondheim har som hovedmål å gjøre Pilegrimsleden – St Olavsvegene til Trondheim – til Europas mest varierte og spektakulære pilegrimsvandring. Alle godkjente pilegrimsleder på St. Olavsveiene må ha Nidarosdomen i Trondheim som mål og være knyttet til historien om St. Olav. Nidarosdomen er St. Olavs gravkirke og Europas nordligste pilegrimsmål fra middelalderen av.

Gudbrandsdalsleden er totalt ca. 640 km fra Oslo til Trondheim, og har to alternative ruter, på vestsiden og østsiden av Mjøsa. Leden gjennom Oppland krysser 12 kommuner. Østerdalsledene møtes ved Pilegrimsteinen på Åkre i Rendalen og fortsetter som en led gjennom Tynset, Tolga, Os, Midtre Gauldal og Meldal til Trondheim. Østerdalsleden inngår ikke i Tankeplass.

I Oppland og Hedmark har vi fire regionale pilegrimssentre:

- Granavollen på Gran
- Hamar
- Dale-Gudbrand på Hundorp i Sør-Fron
- Dovrefjell på Hjerkin i Dovre

Oppland fylkeskommune har gjennom mange år engasjert seg i utviklingen av Pilegrimsleden, og har brukt betydelige midler og personalressurser på dette. Fylkeskommunen har siden 2008 hatt partnerskapsavtaler med kommunene som er vertskap for leden i fylket.

Nasjonalt Pilegrimssenter er orientert om prosjektet Tankeplass, og stiller seg meget positivt til dette.

Formål

Gudbrandsdalsleden er et etablert reiselivsprodukt med partnerskapsavtaler med kommuner og avtaler med grunneiere. Den krysser 12 kommuner i Oppland. Kunstneriske verk av høy kvalitet, som er utviklet som en integrert del av leden, kan være med og bidra til interesse fra andre grupper enn dem som ellers oppsøker leden. Pilegrimsleden hviler på fire søyler: kirke, miljø, næring og kultur; og særlig kultursøylen har behov for en styrking. Nye punkter av interesse langs leden kan stimulere flere, også lokalbefolkningen, til å gå langs leden. Det samme resonnetet kan gjøres for reiseliv.

Den viktigste målgruppen er langvandrerne som går store deler av leden mellom Oslo og Trondheim. Denne gruppen legger opp sine vandringer med start- og stoppunkter der det finnes overnattingsmuligheter. Noen personer har med telt og overnatter der de ønsker selv i ht. allemannsretten. En typisk langvandrere går gjerne 20-30 km om dagen, eller 3-4 km pr. time på god veg eller sti.

Dernest er de lokale turgåerne en målgruppe. Det kan være der leden fungerer som en lokal turveg, for eksempel for ettermiddagsturer med hunden, helgeturer med familien, for trimgruppa eller skoleklasser på tur.

Fylkeskommunene har et lovpålagt ansvar for folkehelse og friluftsliv, og Oppland fylkeskommune har reiseliv som et viktig område i sine næringslivsstrategier. Videre er fylkeskommunen regional kulturminnemyndighet med kompetanse på og ansvar for kulturminnefeltet. Det er tanken at kunstverkene vil inngå i vedlikeholdsavtalene mellom kommunene og fylkeskommunen om Pilegrimsleden.

Geografi og omfang

Høsten 2016 ble alle de 12 aktuelle kommunene i Oppland invitert med i prosjektet. Ni kommuner meldte sin interesse: Dovre, Sel, Ringebu, Øyer, Lillehammer, Gjøvik, Østre Toten, Vestre Toten og Gran. Fylkesutvalget har i 2017 pekt ut de fem kommunene som blir med i første byggetrinn, som omfatter fem verk fordelt i fem kommuner; Gran, Østre Toten, Lillehammer, Øyer og Ringebu. Antallet er satt av hensyn til kapasiteten i organisasjonen og til de økonomiske rammene som er lagt. Nøyaktig lokalisering av de fem stedene langs leden er vklart i lokale prosjektgrupper (se vedlegg).

Det er et mål å på sikt realisere en Tankeplass i hver kommune der leden går gjennom, fra Oslo til Trondheim. Derfor vil et samarbeid med flere fylker være nødvendig på lengre sikt. Senere kan et samarbeid med tilsvarende vandringsleder i andre land være aktuelt å undersøke nærmere.

Kunstfaglig prosjektbeskrivelse

Mål og kriterier

Tankeplassene skal bidra til å styrke Pilegrimsleden som kulturminne, som et friluftstilbud for alle, som kulturopplevelse og som reiselivsprodukt. For å oppnå dette må Tankeplassene:

- Fungere som naturlige stoppesteder langs leden, som innbyr til refleksjon og kontemplasjon, og plasseres slik at det er nødvendig å gå et stykke langs leden for å oppleve dem.
- Gjerne knytte seg idémessig til eksisterende kulturminner langs leden, både fysiske og immaterielle
- Ha en kunstnerisk og/eller arkitektonisk egenverdi av høy kvalitet utformet av profesjonelle krefter
- Være utformet i samme ånd som preger pilegrimsleden: nøkternhet, ydmykhet og miljømessig bærekraft
- Det skal være en sittemulighet, enten integrert i verket eller utformet som et tillegg, uavhengig av og nær verket, men som kunstneren må godkjenne
- Ha en teknisk kvalitet som tåler vær og slitasje i mange år
- Ikke kobles direkte til kommersielle aktiviteter
- Være lokalisert og ha et uttrykk slik at de utfyller det samlede attraksjonstilfanget langs hele leden

Organisering

Prosjekteier er Oppland fylkeskommune. Ansvar for drift og vedlikehold av de ferdige Tankeplassene vil ligge hos vertskommunene.

Styringsgruppe

Styringsgruppe for prosjektet er slik:

- Kyrre Dahl: Fylkeskultursjef, Kultur, Oppland fylkeskommune
- Kristin Loe Kjelstad: Fylkeskonservator, Kulturarv, Oppland fylkeskommune
- Trond Carlson: Teamleder næring og samfunn, Regionalenheten, Oppland fylkeskommune
- Tina Lie Vestby: Kulturkonsulent, Ringeby kommune (til august 2018)
- Britt Åse Høyvesveen: Kommunalsjef, Ringeby kommune (fra august 2018)
- Frode Fossbakken: Sektorleder kultur og fritid, Øyer kommune
- Olav Brostrup Müller: Kultursjef, Lillehammer kommune
- Kjersti Krageberg: Kultursjef, Østre Toten kommune
- Kari Møyner: Kulturvernkonsulent, Gran kommune

Styringsgruppas mandat:

- Å godkjenne en overordnet kunstplan
- Å se til at prosjektet gjennomføres i samsvar med de fastsatte målene.
- Å sørge for et godt samarbeidsklima med alle sentrale parter i prosjektet.
- Å godkjenne prosjektets egne budsjetter og regnskap.
- Å utvikle en felles mal for åpningsarrangementer. Hovedansvar ligger hos kommunene, med støtte fra fylkeskommunen og Pilegrims-sentrene.

Prosjektgrupper

Det er etablert to prosjektgrupper. En for den nordlige delen av Pilegrimsleden (Lillehammer, Øyer, Ringebu) og en for den sørlige delen (Gran og Østre Toten). Opprinnelig var det tenkt å ha en prosjektgruppe for hver kommune, men dette er senere forenklet. Fylkeskommunens representanter og kunstnerisk konsulent er de samme i begge prosjektgrupper. Kommunene kan hver ha to medlemmer i prosjektgruppa, om de ønsker. Som kunstkonsulent/ kunstfaglig prosjektleder har Oppland fylkeskommune engasjert Eivind Slettemeås.

Medlemmer i prosjektgruppene:

- Per Erik Fonkalsrud: Kultur, Oppland fylkeskommune (Prosjektleder)
- Erlend Gjelsvik: Kulturarv, Oppland fylkeskommune
- Marit Brænd: Kultur, Oppland fylkeskommune
- Eivind Slettemeås: Kunstnerisk konsulent

Gruppe Nord:

- Per Gunnar Hagelien, Representant for Pilegrimssenter Dale-Gudbrands Gard
- Tina Lie Vestby, Ringebu kommune (til august 2018)
- Britt Åse Høyvesveen, Ringebu kommune (fra august 2018)
- Annbjørg Backer, Ringebu kommune
- Frode Fossbakken, Øyer kommune
- Helge Haugan, Øyer kommune
- Olav Brostrup Müller, Lillehammer kommune
- Bjørn Rønning, Lillehammer kommune

Gruppe sør:

- Jane Dahl Sogn (Representant for Pilegrimssenter Granavollen)
- Kjersti Krageberg (Østre Toten kommune)

- Kari Kveine (Østre Toten kommune)
- Kari Møyner (Gran kommune)
- Øyvind Sørli (Gran kommune)

Prosjektgruppens mandat:

- Å foreslå stedsvalg langs leden i aktuell kommune
- Å sørge for god kontakt med og nødvendige godkjenninger fra grunneier(e) på det valgte stedet
- Å organisere prosesser for å velge kunstnere/arkitekt til oppgavene, herunder mulige konkurranser
- Å sørge for en smidig og korrekt behandling i forhold til lovverket, der kommunen har hovedansvaret.
- Å fungere som kunstkomité, herunder velge kunstverk, følge prosessen med kunstneren og godkjenne ferdige verk
- Å holde oversikt over alle prosjektkostnader og rapportere om økonomi til styringsgruppa
- Å søke om/sørge for finansiering fra interne og eksterne kilder
- Å følge opp vedtak i styringsgruppa
- Å sørge for god kommunikasjon til offentligheten om prosjektet
- Å sørge for formidling av de ferdige verkene til aktuelle målgrupper, særlig barn og unge (den kulturelle skolesekken)

Referansegrupper

Det er nedsatt lokale referansegrupper i hver kommune som involveres i prosessen ved behov. Disse består som regel av grunneiere, personer fra kommunens arealplan- eller teknisk etat, eller andre ressurspersoner. Oppgavene til referansegruppene er som kontakt- og ressursgruppe for kunstnerne, ved milepæler i prosjektet, som f.eks. åpningsmarkeringer, drift- og vedlikeholdsansvar etter nærmere avtale.

Økonomi

Budsjett

Post	Kalkyle	Sum kr
Verkene, inkl. honorar, materialer og arbeid	5 x 600.000 kr	3 000 000
Konkurranser (15' kr x 15 i honorarer + div.)		250 000
Prosjektledelse (20 % stilling i 2 år)		180 000
Kunstnerisk konsulent i 2 år		400 000
Tilrettelegging på tomtene	5 x 65.000 kr	325 000
Skilting, markedsføring mm.		100 000
Formidling, åpningsarrangementer		150 000
Avgift til BKH	5 % av 3 mill.kr	150 000
Uforutsett	ca. 3,7 %	175 000
Sum		4 730 000

Finansieringsplan

Post	Kalkyle	Sum kr
Bidrag fra Kultur i fylkeskommunen		600 000
Bidrag fra Regionalenheten i fylkeskommunen		500 000
Bidrag fra kommuner	5 x 70.000 kr	350 000
Egeninnsats fra fylkeskommunen		180 000
KOM-midler		250 000
Gave fra Sparebankstiftelsen DNB (overført i 2017)		2 280 000
<u>Gaveforsterkningsmidler fra Kulturdeptet (forventet i 2018)</u>		<u>570 000</u>
Sum		4 730 000

Framdriftsplan

Første halvår 2017

Godkjent premissdokument. Utvelgelse av fem kommuner, konstituering av styringsgruppe. Valg av kunstnerisk konsulent.

Annet halvår 2017

Konstituering av prosjektgrupper. Stedsvalg, kontakt med grunneiere.

Første halvår 2018

Utarbeiding av en overordnet kunstplan. Gjennomføring av prekvalifisering av kunstnere/arkitekter og oppstart av konkurranser.

Annet halvår 2018

Juryering og valg av kunstnere / kunstverk. Utvikling av prosjekter. Godkjenninger.

Første halvår 2019

Realisering av verkene på stedet. Markedsføring og formidling. Forberede neste byggetrinn. Evaluering.

Stedsvalg

Et viktig premiss for kunstprosjektet er stedsvalg og kontekst der kunstverket finner sted. Det er derfor gjennomført lokale befaringer, stedsanalyser og avveininger i hver enkelt kommune. Lokal tilknytning, kulturhistorie, landskaps- og miljømessige forhold, samt daglig bruk og rekreasjonsmulighet blir vurdert individuelt og opp mot den sammenhengende opplevelsen av Pilegrimsleden. Underveis i arbeidet har prosjektet konkludert med valg av steder som peker seg fordelaktig ut med tanke på temavalg, rom for utarbeidelse av kunstneriske forslag og videre prosess i samråd med grunneiere, interessenter, lokallag og kommune.

I tråd med forutsetningene for prosjektet, skal prioriterte stedsvalg være gunstige som stoppesteder når det gjelder avstander for vandrere, som turmål og naturlige stopp- og utkikkspunkt. Stedsvalgene skal bygge oppunder rekreasjonsmuligheter og kulturhistoriske merkesteder. Tankeplassene skal kunne brukes som en del av et undervisningsopplegg for skoler, for arrangerte turer og skal tilby – særlig til langvandrerne – et mer innsiktsfullt perspektiv i naturen og kulturlandskapet de forflytter seg gjennom.

Momentene foran er redegjort for på detaljnivå i notater om de enkelte stedsvalgene, der blant annet topografi og geografi, historiefremstilling, kulturarv og -minner, ferdselsveger og -historikk, områdeutvikling, naturbruk og landbruksforskning er løftet fram som tematiske utgangspunkt. I tillegg er praktiske behov og muligheter gjort rede for i notatene. Reguleringsbestemmelser og begrensninger i forhold til verneområder av natur og kulturminner, ferdselsavtaler med grunneiere og vedlikeholdsavtaler blir (er) redegjort for i samråd med pilegrimsentrene, fylkeskommunal og kommunal administrasjon.

På de neste sidene er medtatt notatene fra befaringer i kommunene, der valg av sted og begrunnelse for dette kommer fram.

Tankeplass Ringebu: Befaring ved Høgkleiva

6. november 2017

Tilstede: Tina Lie Vestby, Eivind Slette-meås (referent)
Kopi til: Per Gunnar Hagelien, Annbjørg Backer, Per Erik Fonkalsrud

1. Plassering kunstverk:

For Ringebu kommune har Prosjektgruppe Nord tatt utgangspunkt i tre alternative steder/områder for plassering av kunstprosjekt: Disse er Bersveinhølen i Fryajuvet (ved kommunegrense nord til Sør-Fron), Høgkleiva mellom Ringebu stavkirke og Fåvang, og Krekke i nærheten av Rolla naturreservat (ved kommunegrense sør til Øyer). Av disse tre alternativene er Høgkleiva foretrukket av representantene fra kommunen og Pilegrimsenteret.

De viktigste prioriteringene for valg av Høgkleiva er:

- Et naturlig stoppested på leden for langvandrere, mellom Fåvang og Ringebu stavkirke, storslaget utkikkspunkt langs leden.
- Et godt innarbeidet turmål lokalt.
- Eget undervisningsopplegg med informasjon om Pilegrimsleden for alle 8. klasser i Ringebu
- Brukt som turmål i forbindelse med ulike markeringer for Pilegrimsleden.
- Bygdeborg/forsvarsanlegg er knyttet til kulturminner som en av attraksjonsverdiene for Pilegrimsleden.
- Allerede velfungerende avtaler med grunneier i området, og positiv innstilling til utvikling av området som pilegrimsmål.
- Mulighet for tilkomst med kjøretøy/frakt av materialer.

Kort beskrivelse Høgkleiva:

Høgkleiva er et naturlig utkikk- og stoppunkt for langvandrere på Pilegrimsleden mellom Fåvang og Ringebu stavkirke, men også lokalt turmål. På toppen av Høgkleiva finnes murer etter forsvarsanlegg/ bygdeborg fra folkevandringstida, 200-600 e.Kr. Bratte fjellsider ned mot dalen gjorde dette til et effektivt forsvarsverk.

De fleste langvandrere går fra sør til nord. Stigningen opp til Høgkleiva er relativt bratt og opplevelsen av overgang i landskapsrommet er markant i det man kommer opp skogsveien til toppen, med storslagen utsikt både sørover og nordover Gudbrandsdalen. En gapahuk gitt i gave til Ringebu kommune fra Pilegrimsenteret Gudbrandsdal, står i dag på det populære utkikkspunktet, sammen med en stor bål plass.

Litt ovenfor dette finner en murene etter bygdeborgen som omkranser toppen. Området er automatisk fredet kulturminne og dermed ikke aktuelt for plassering av kunstverk.

Formidling av historie til bygdeborg og naturlandskap finnes på to ulike varianter av skiltstativ i området/ved stien, samt skilt som forteller om Rotarys bidrag til Pilegrimsleden. Ev. ytterligere formidling bør være knyttet til eksisterende skiltsystem og ikke utvides i antall.

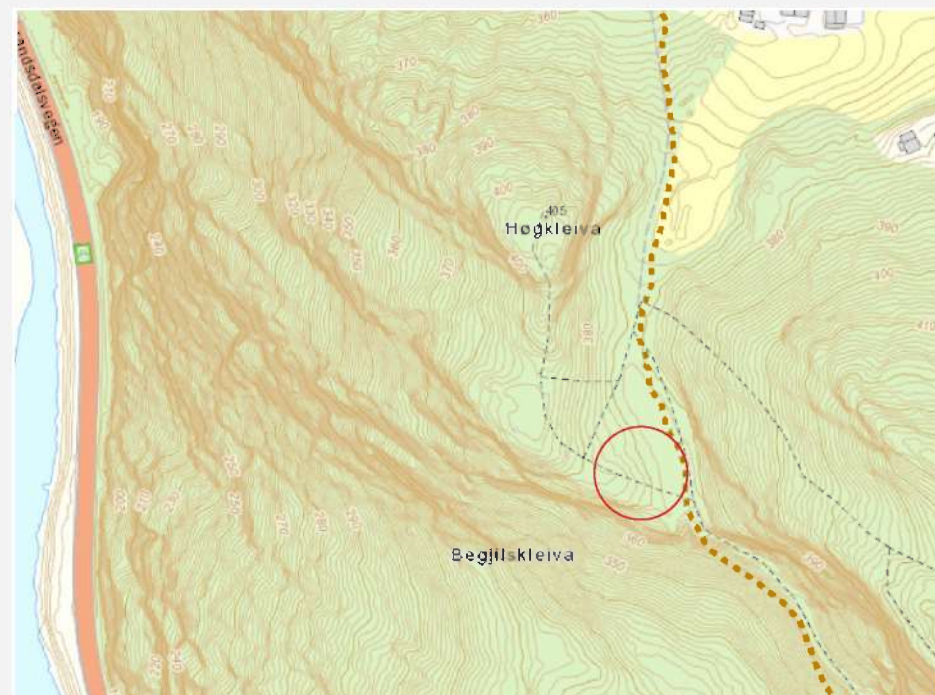
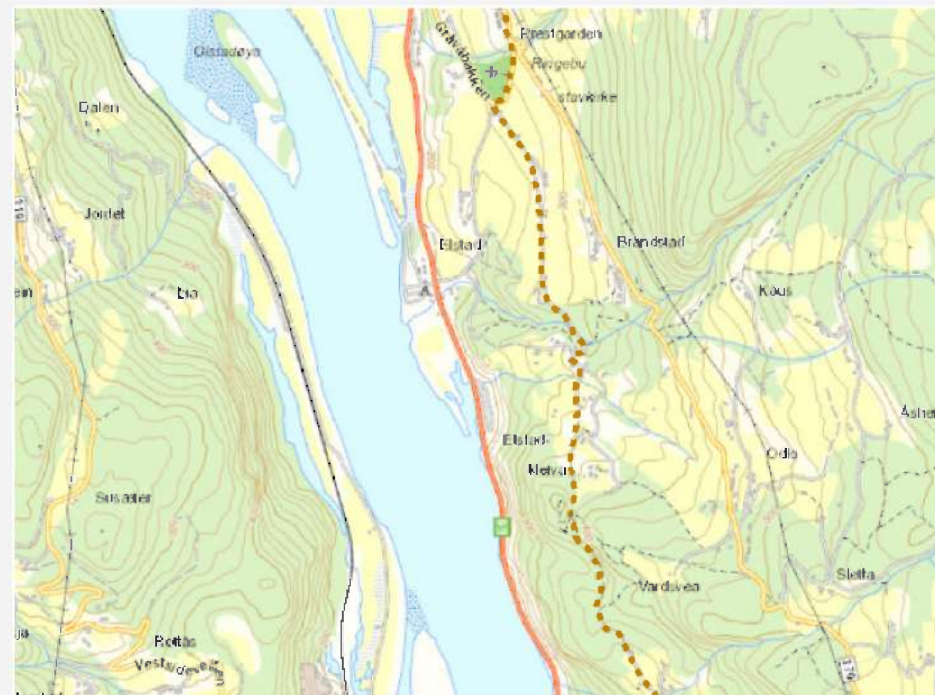

2. Lokal involvering Ringebu

Rotary sin lokalavdeling i Ringebu har sterk lokal tilknytning til leden gjennom ansvar for vedlikehold og merking, og vil være gode ambassadører for prosjektet lokalt. Denne gruppa har god kjennskap til leden og vil være bra å ha med i prosessen med tanke på praktisk gjennomføring og vedlikehold.

Ungdomsskole/DKS i Ringebu satser på kulturarv og 8. trinn har årlige skoleturer fra Fåvang til Ringebu. Elevinvolvering, debatt i klasserommet, kunst/kultur/vandring/helse perspektiv. Kunstkomiteen/Ringebu kommune kan se på mulighet for et samarbeid mellom kunstner og ungdomsskole, gjennom utforming av et undervisningsopplegg i etterkant av prosjektet.

Ringebu historielag kan bidra med historiske kilder og materiale til kunstplanen, og bidra med bakgrunnsinformasjon til kunstner.

Tankeplass Øyer: Befaring 13. oktober 2017

Tilstede: Frode Fossbakken, kulturkonsulent Øyer, Helge Haugan, arealplanlegger Øyer, Eivind Slettemeås, kunstkonsulent (referent).

1. Plassering kunstverk:

Fra Øyer kommune er det spilt inn tre forslag til plassering langs Pilegrimsleden. Disse er i retning sør mot nord, Håkåberget som ligger opp fra Nermo og nedenfor Vedem gard, Lånkehaugen, et kjent gravfelt vest for Skåa-elva fra før-kristen tid, og plassen Kløv som utgjør toppen av et høydedrag mellom Øyer og Tretten. Av de tre alternativene er Kløv foretrukket fra Øyer kommune. – Alternativ plassering av kunstverk ved Håkåberget er likevel ikke helt utelukket ennå.

Viktigste prioriteringer for valg av Kløv er:

- Naturlig stoppested for langvandrene på strekningen mellom Øyer og Tretten, og det er lokale turstier i området.
- Veien forbi Kløv har opp gjennom historien blitt brukt som snarvei mellom bygdene og har vært et naturlig stoppunkt etter den bratte stigningen opp Kløvsvegen.
- Etter stigningen opp skogsveien åpner landskapet og det er kort avstand til utkikkspunkt litt vest for garden Kløv.
- I nærområdet (Stalsbergsvea) er det satt opp vannkran og tilrettelagt med både pilegrimsbu og utedo.
- Grunneier på Kløv er positiv til tiltak langs Pilegrimsleden, men det må avklares med ev. naboer som er skogseiere dersom kunstprosjektet legges litt lenger ut retning vest.
- Mulighet for tilkomst med kjøretøy helt inn mot Pilegrimsleden fra gården Kløv.

Kort beskrivelse Kløv:

Pilegrimsleden stiger opp fra gården Rindal og gjennom skogfaret før den når toppen av Kløvsvegen. Veien har historisk sett vært brukt som korteste veien mellom Øyer og Tretten, og høyeste punktet Kløv brukt som hvilested.

Leden går gjennom variert kultur- og naturlandskap på vei fra Øyer, og en markant overgang i landskapet oppleves i det man går den litt bratte veien opp til Kløv og det åpner seg opp på toppen med utsikt nordover til Tretten og vestover mot Gausdal. Går en ca 50-100 meter vestover fra stien kommer en til lysning i skogen med utsikt vestover. Området er samtidig fredfullt og åpent, inviterende og skjernet.

Det er flere steder i området som kan være interessante å undersøke i forhold til plass for kunstverk, men dette stedet har kanskje best forutsetninger for å fungere i forhold målsetningene for Tankeplass.

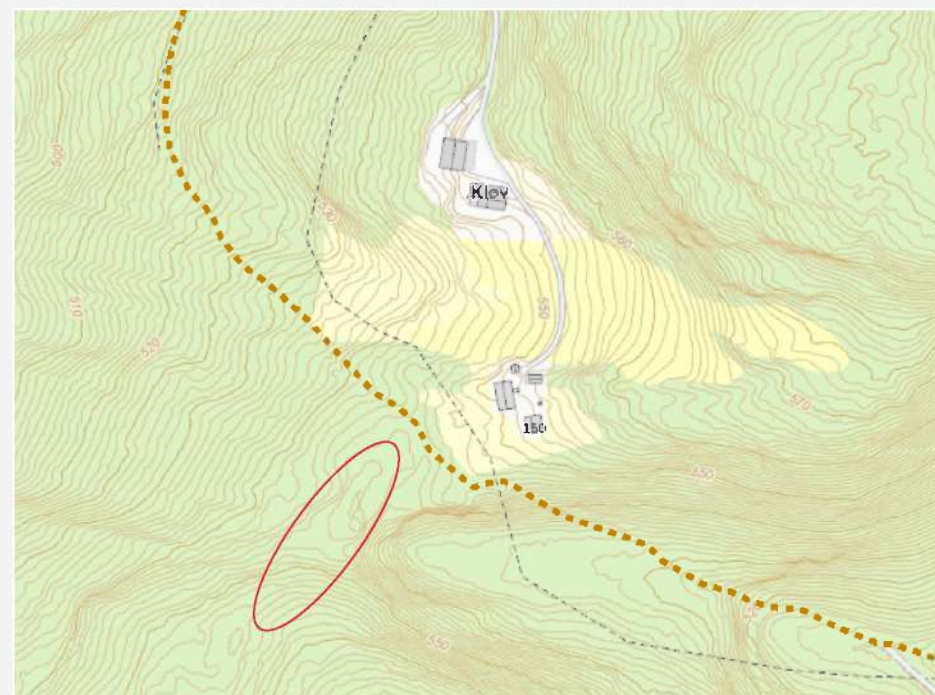
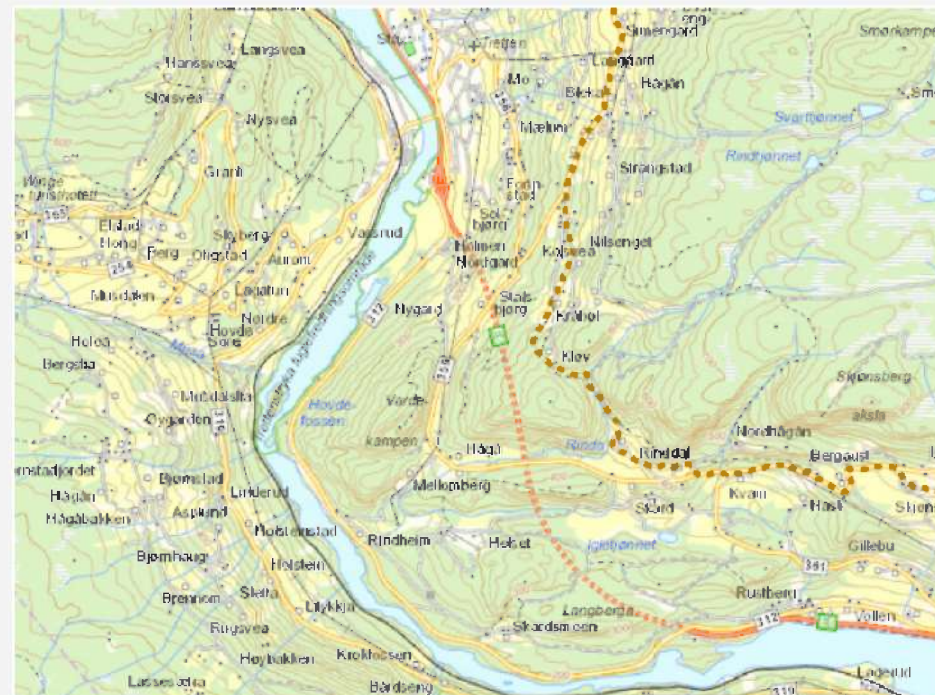

2. Lokal involvering Øyer:

De som har deltatt i diskusjon og befarung for stedsvalg i Øyer kommune så langt er Frode Fossbakken, kulturkonsulent Øyer, Helge Haugan, arealplanlegger Øyer, Eivind Slette-meås, kunstkonsulent, foruten Per Gunnar Hagelien, daglig leder Dale Gudbrand Pilegrimssenter.

For Øyer vil en se nærmere på sammensetning av en lokal referanse-gruppe etter styringsgruppa sitt møte 8. februar 2018.

Tankeplass Lillehammer: Befaring 10. april 2018

Tilstede: Olav Brostrup Müller, kulturleder Lillehammer kommune, Eivind Sletteemeås, kunstkonsulent, Jane Dahl Sogn, senterleder Granavollen Pilegrimsenter, Roar Skotvoll, veg- og trafikketaten Lillehammer kommune.

1. Plassering kunstverk:

Etter å ha drøftet flere alternativer for Tankeplass i Lillehammer og gjort befaringer på Bjerkebæk og området ved Sundgården nord for byen, ble disse alternativene av ulike årsaker skrinlagt (se tidligere drøfting av Tankeplass i Lillehammer). Ny befaring 10. april konsentrerte seg om området ved Vingrom kirke og leden sør for denne, med vekt på Vingnesbrua fra Vingnes inn mot Lillehammer sentrum. I løpet av denne siste befaringen ble det klart at Vingnesbrua peker seg ut som det best egnede stedsvalget for Tankeplass i Lillehammer.

Viktigste prioriteringer for valg av sted er:

- Overgang på leden mellom Mjøsdistriktet i sør til Gudbrandsdalen i nord som det første av de store fjellområdene etter Oslo.
- Storslått utsikt i alle retninger, men særlig sørover langs leden fra Gjøvik og nordover mot Gausdal og Gudbrandsdalen.
- Brua utgjør allerede en "plass" ved å innby til å gå saktere og stoppe opp ved vannet. Allerede tilrettelagt som turområde i nærmiljøet og lokalt.
- Markerer overgang fra ruralt landbruksdistrikt til urbant byrom.
- Synliggjør for turgåeren en "glemt" identitet ved Lillehammer som historisk maritim by(!), med båttrafikk, fiske- og tømmerindustri. Kulturhistoriske bygninger og strukturer i nærhet til brua.

Kort beskrivelse Vingnesbrua:

Vingnesbrua er for vandreren inngangsportalen til Lillehammer by og er avslutningen av en etappe for pilegrimene som har gått den lange strekningen på vestsida av Mjøsa, fra Gjøvik til Lillehammer. For vandrerne som ankommer med Skibladner til Lillehammer er dette "landgangen" til etappen som venter i Gudbrandsdalen.

Selv om plasseringen ikke imøtegår behov for hvileplasser som ligger i god avstand fra destinasjoner og overnattingssteder (Lillehammer by er et naturlig stoppunkt på leden for de fleste vandrerne) er brua et sted der en senker farten for å ta inn utsikten.

Den viktigste stedsmarkøren for Vingnesbrua er at den utgjør overgangen mellom to landskapstyper på leden, fra de bølgende landbruksområdene ved Mjøsa i sørlig retning, til det dalføret og fjellområdene i Gudbrandsdalen i nord. Samtidig krysser leden vannet fra vest til øst der Lågendeltaet renner ut i innsjøen Mjøsa.

Vingnesbrua er nylig stengt for biltrafikk og regulert til gang- og sykkelbru. Kommunen er i gang med tiltak på begge sider av brua som skal transformere areal fra bilbruk til park- og turområde. Det er satt opp ny belysning, plassert ut benker midt på brua på sommerstid og påmalt sykkel- og gangfelt på brudekket.

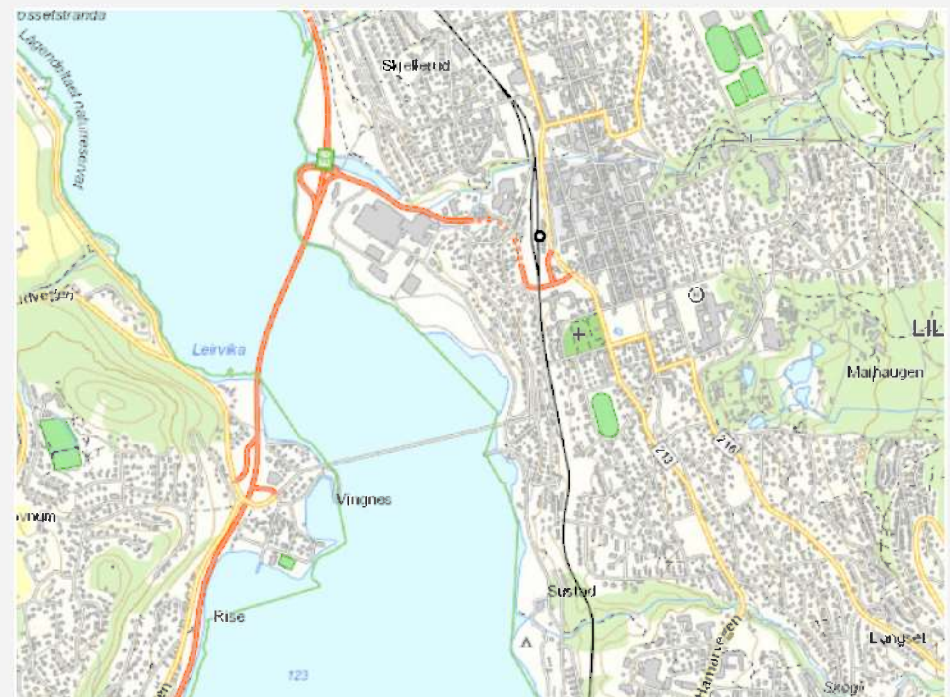
Stedet innbyr allerede slik det fremstår i dag til kontemplasjon og hvile, men samtidig til aktivitet og rolig ferdsel. Lillehammer kommune er grunneier på begge sider og har drifts- og vedlikeholdsansvar for brua.

Både brohode/landingspunkt og bruas utstrekning kan egne seg til et kunstprosjekt, så lenge det er i tråd med tekniske krav for installasjoner og mulighet for beredskapskjøretøy og landbruksmaskiner å passere (bredde/høydekrav må bekrefte). Vingnesbrua er ikke omfattet av spesielle vernehensyn som kulturminne. Et gammelt tredekke utgjør underlaget på én side som tidligere var fortau den gang E6 passerte over.

2. Lokal involvering Lillehammer

Det har foreløpig ikke blitt oppnevnt en lokal referansegruppe i Lillehammer kommune, men det er behov for å rådføre seg med veg- og trafikketaten. Hvilke lokale referansepersoner som kan være aktuelle i området ved Vingnesbrua er ikke diskutert.

Tankeplass Østre Toten: Befaring 21. september 2017

Tilstede: Sverre Dysthe plankontor Østre Toten, Kari Kveine, kulturkonsulent Østre Toten, Eivind Slette-meås (referent).

1. Plassering kunstverk:

Det er vurdert tre ulike lokasjoner i Østre Toten: Apelsvoll (ved forskningsstasjonen NIBIO Apelsvoll), strandsonen langs Mjøsa, og Glåmen langs Kolbulinna. Apelsvoll er foretrukket blant alternativene. Befaring og møte med direktør/eiendomsleder ved NIBIO Apelsvoll, Ingvar Hage, forsterket inntrykket av Apelsvoll som et godt stedsvalg for kunstprosjektet.

De viktigste prioriteringene for valg av sted er:

- Første utkikkspunkt på leden der høydedrag er i direkte kontakt med strandsone ved Mjøsa (Kapp).
- Mye benyttet friluftsområde og turmål lokalt, sommer- og vinterstid. Folkehelseperspektivet ivaretatt.
- På befaring og møte med Ingvar Hage ved NIBIO Apelsvoll, gjorde det klart at de er svært positive til å legge til rette for kunstprosjekt her.
- Mulighet for tilkomst med kjøretøy/frakt av materialer langs vei.
- Jordbruk og landbruksvirksomhet er sentralt for kulturlandskapet i Østre Toten, og området utgjør et nasjonalt verneverdige kulturlandskap (Balke-Lillo). Stedsangivelsen for kunstprosjektet kan dermed med fordel knyttes til kulturlandskapets kvaliteter langs leden.

Kort beskrivelse Apelsvoll:

Apelsvoll ligger mellom Hoffsvangen og tettstedet Kapp som begge utgjør to sentrale steder langs leden, Hoff med kirka og gjestgiveri som er mye benyttet av pilegrimsvandrere, og Kapp der en finner Mjøsuseet og anløp for Skibladner. Apelsvoll ligger ca 1 km fra Kapp, og har vært drevet som forsøksgård siden 1930, da Det Kongelige Selskap for Norges Vel kjøpte gården med driftstilskudd fra Norsk Hydro. Fra 1975 var Apelsvoll forpaktet av staten som planteforsøksgård, og fra 2008 har Apelsvoll vært hovedsenter for NIBIO Apelsvoll, med nasjonalt ansvar for forskning og utviklingsarbeid på korn, poteter, grønnsaker, frøavl og sportsgras.

Foruten at leden går gjennom et både gammelt og svært produktivt kulturlandskap, representerer plassering i tilknytning til NIBIO en relevant forbindelse til dagens landbruksinnovasjon og forskning. Her skiller stedsvalg seg ut fra de andre stedene i prosjektet ved at det også innbyr til innsikt i en moderne bruk av kulturlandskapet.

Ettersom området utgjør det nasjonalt verneverdige kulturlandskapet Balke-Lillo, er det spesielt viktig å undersøke mulig plassering av kunstprosjektet på forhånd. Under befaringen ble det sett nærmere på området vest for gården, i nærheten av kommunal sisterne. Fra NIBIO Apelsvoll sin side er det uttrykt ønske om å kunne legge om leden hit, med utsyn nedover jordene i stedet for å passere gjennom tunet slik den ligger i dag.

Foto: Mette Thomsen

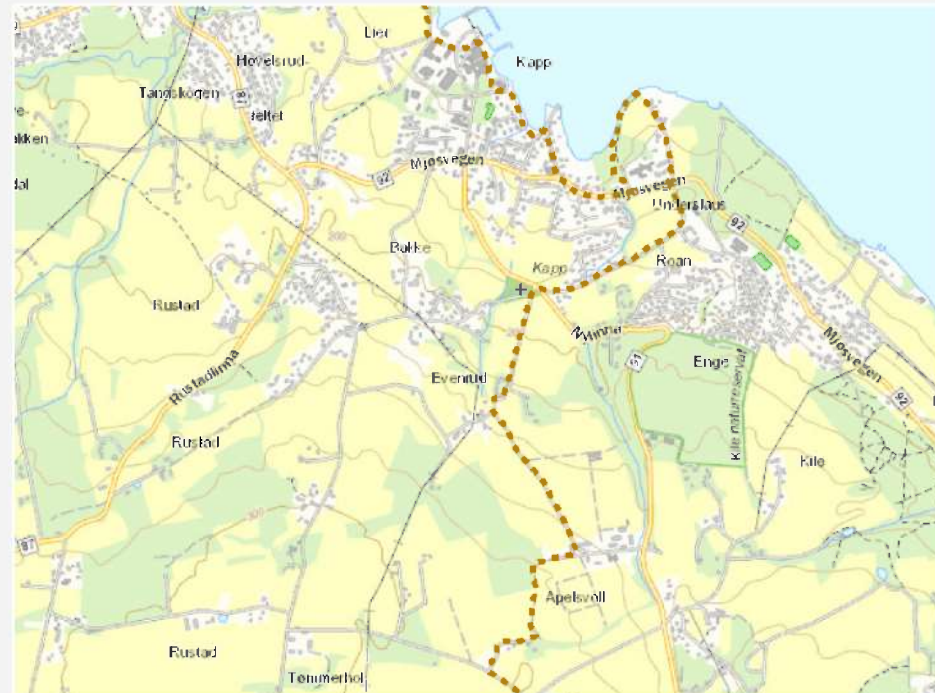

Foto: Maxilian Pircher

2. Lokal involvering Østre Toten

En lokal referansegruppe i Østre Toten kommune er foreslått å utgjøres av Sverre Dysthe (Landbrukskontoret), Kari Kveine (kultur) og Roger Andresen fra Lena Produkter, en tiltaksbedrift som blant utfører arbeidssoppgaver og produserer materiell for Pilegrimsleden. Representant fra grunneier/NIBIO Apelsvoll vil også inngå i samarbeidet gjennom felles avtale om grunn.

Nettside info om NIBIO Apelsvoll (tidligere Bioforsk Øst):
http://www.bioforsk.no/ikbViewer/page/forside/nyhet?p_document_id=43388&p_dimension_id=18207

Tankeplass Gran: Befaring Blokkhus-Høgkorset

13.november 2017

Tilstede: Kari Møyner, Kasper Andresen (skog og eiendomssjef i Brandbu-Tingelstad allmenning), Eivind Slette-meås (referent)

1. Plassering kunstverk:

Kunstkomiteen har tatt utgangspunkt i tre alternative steder/områder for plassering av kunstprosjekt: Disse er Falang (ved Falangtjern, 6 km sør for Granavollen), strekningen over Dvergstein/Gammetoppen, og strekningen Blokkhus-Høgkorset nordover mot kommunegrense til Østre Toten. Strekningen Blokkhus-Høgkorset er foretrukket som første prioritet. Befaring med Kari Møyner, Eivind Slette-meås og Kasper Andresen ga bekreftelse på dette som beste valg.

De viktigste prioriteringene for valg av stedet er:

- Flott utkikkspunkt på leden etter å ha gått en lengre etappe langs skogsvei, opp fra Blokkhus i retning Høgkorset.
- Godt benyttet friluftsområde og turmål lokalt, sommer- og vinterstid.
- Brandbu-Tingelstad allmenning som grunneiere er positive til prosjektet, forutsatt at det ikke bryter med verdigrunnet for sameiet (allemannsretten, jakt- og rekreasjonsmuligheter, skogforvaltning).
- Mulighet for tilkomst med kjøretøy/frakt av materialer langs skogsvei.
- Skogsmiljø og skogdrift utgjør en viktig og levende del av kulturlandskapet i Gran. Kunstprosjektet vil med fordel innpasses de landskapsmessige kvalitetene langs leden.

Kort beskrivelse strekningen Blokkhus-Høgkorset:

Avstanden fra Brandu sentrum til det mest benyttede overnattingsstedet i området, Høgkorset er ca 10 km. Fra bakketoppen der plassering av kunstprosjektet er tenkt er det ca 2 km til Høgkorset, noe som gjør det til et godt egnet stoppested etter stigningen opp fra Brandbu. Grunneier sier seg også villig til å holde noe av vegetasjonen nede for at utsikt kan beholdes. Fra dette punktet er det utsikt ned til Randsfjorden og videre mot Hallingdalen og Valdres. På en klarværsdag er det også mulig å se så langt som til Gaustatoppen i Telemark.

Kjølvegen som Pilegrimsleden følger, er også knyttet til sagn og kulturhistoriske minnesmerker. Kjølvegen er nevnt i Håkon Håkonssons saga i 1225. Kongen var i strid med ribbungene som da var i ferd med å dra skipene sine på stokker mellom Einafjorden og Randsfjorden, derav Kjølvegen. Håkon sendte hærmenn etter. Det er også en teori på at kjøll kommer fra en lang fjellrygg, eller fra utmark eller ødemark.

Biskop Jens Nilssøn beskrev i sin visitasreise i 1594 flere kors langs vegen mellom Hadeland og Toten. Nøyaktig plassering er ikke kjent, men de skal ha stått på «vegens høyeste punkt», ved Høgkorsplassen. Sagn knytter korsene til pilegrimsvandring til St. Olavs grav i Nidaros. Ved korsene kan pilegrimer ha holdt bønn og hvilt ut etter den tunge oppstigningen. Høgkorsplassen har vært skysskifte. Nye kors ble satt opp i 2012.

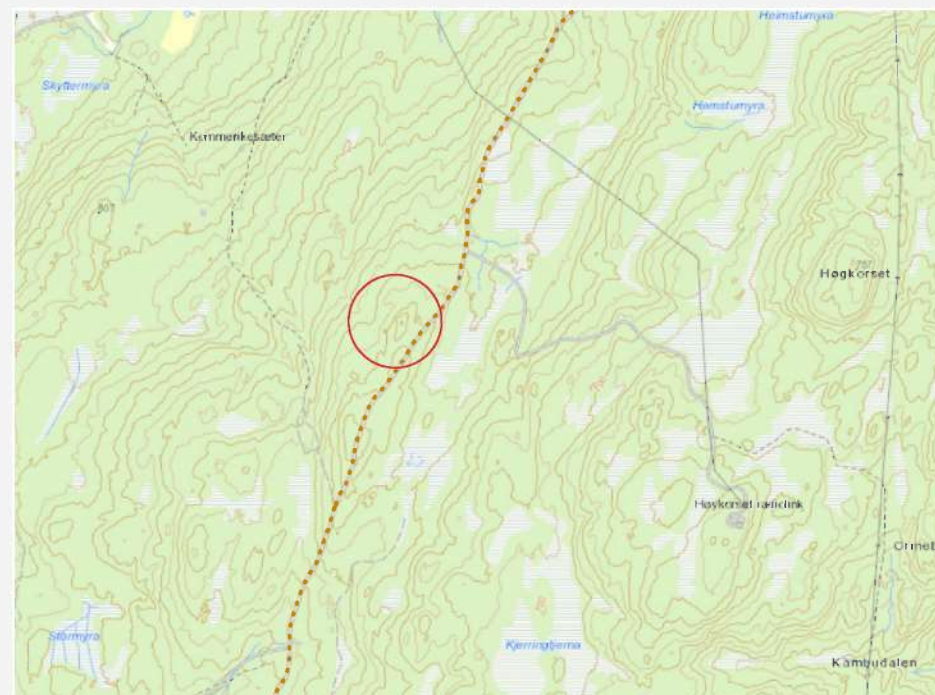
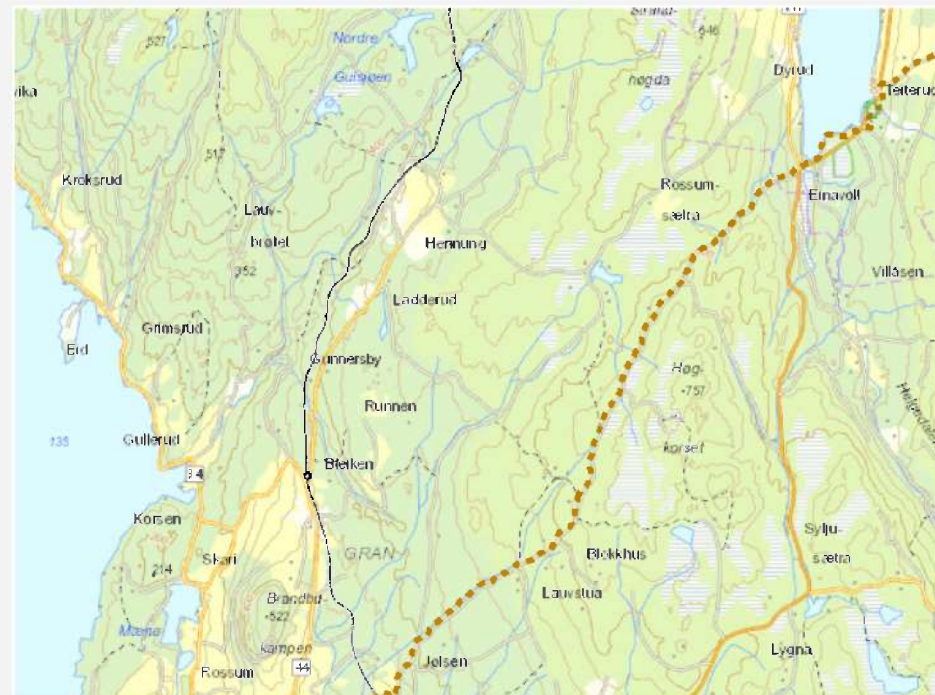

2. Lokal involvering Gran

Lokal referansegruppe består av Kjersti Andresen fra Landbruk, rådgiver for plan og utvikling i kommunen, Øivind Sørli og kulturvernkonsulent Kari Møyner. Det er også nær kontakt med Jane Dahl Sogn på pilgrims-senteret. På bakgrunn av befaring og møte med Kasper Andresen i Brandbu-Tingelstad allmenning, vil allmenningen også trekkes inn i prosessen i faser som omhandler stedsvalg og område, eventuelt også som kontaktperson for kunstner i forbindelse med produksjon/montering av verket.

Nettside Brandbu-Tingelstad allmenning: <https://www.b-t-a.no>

KONTRAHERING AV KUNSTNERE

Åpen prekvalifisering til prosjektet ble utlyst i januar/februar 2018 i Arkitektnytt og Billedkunst, gjennom nettverk til Oppland Kunstsenter og Kunstbanken Hamar, Kulturnett Oppland, kommunenes informasjonssider og sosiale medier.

Fagpersoner innenfor kunst, kunsthåndverk, arkitektur og landskapsarkitektur regnes som kvalifiserte til å søke. Prosjektet søker å nå ut bredt nasjonalt og generere interesse gjennom utlysningen.

Ved fristens utløp 1. mars hadde det meldt seg 129 søkere og intensjonen om å nå bredt ut må sies å være oppfylt.

På bakgrunn av prekvalifiseringen inviteres 3 kunstnere til en lukket konkurranse i hver kommune. Prosjektgruppene vil fungere som jury.

Prosjektgruppene samlet seg på møte den 26. april 2018 om hvilke kunstnere som skulle velges til å delta i konkurransen i den enkelte kommune. Dette er den vedtatte lista over inviterte og hva som er vektlagt av prosjektgruppene:

Ringebu

- Landskapstypologi: Veien går bratt opp til Høgkleiva gjennom skog før en når opp til toppen. Nærheten til kulturminne/bygdeborg gjør at området har begrenset areal til kunstprosjekt, men en rekke stier muliggjør flere plasseringer.
- Karakteristikk kunstplan: Et sted der både det mytiske og historiske er med og lader landskapet med sin tilstedeværelse.
- Beskrivelse vandring: Et område der ”alle stopper opp”, gitt plasseringen mellom Fåvang og Ringebu og stigningen som belønnes med storslått utsikt. Det er også siste stoppested før Ringebu stavkirke, ett sentralt mål langs leden.
- Kvaliteter kunstnere: Til Ringebu har vi fokusert på et skulpturelt og enhetlig uttrykk, fremfor installasjoner som spiller på det fysiske landskapet og strukturer i omgivelsene. Vi tror på kunstnernes evne til å trekke på det fabulerende, historisk og visuelt ladede fra historie og kulturminner, samt at kunstnerne har sterke håndverksmessig kvaliteter.

Inviterte kunstnere:

- 1. Kristin Wexelsen Goksøyr (Nittedal) kontakt@kristinwexelsengoksoyr.no
- 2. Mattias Härenstam (Oslo) mattiasahrenstam@yahoo.com
- 3. Ånond Versto (Flatdal) anondversto@gmail.com

Øyer

- Landskapstypologi: skogkledd ås der høydedraget markerer overgangen mellom Øyer og Tretten. En tidligere stoppested langs vegfåret, med utsyn over dalen om en beveger seg litt til side for leden.
- Karakteristikk kunstplan: Stedet gir fint utsyn etter å ha gått oppover et lengre stykke mot toppen Kløv. Et godt stoppested mellom tettsteda der området innbyr til et mer kontemplativt og stille landskapsrom.
- Beskrivelse vandring: En må gjennom et skogholt ca. 50 meter før en kommer fram til utkikkspunktet. Kanskje det prosjektet som trenger mest tilrettelegging for å fungere, ved å markere avstanden som må tilbakelegges for å komme hit.
- Kvaliteter kunstnere: Kunstnere jobber med en høy grad av visualitet og vil kunne klare å lede vandringen inn mot utkikkspunktet. De jobber med skulpturer og installasjoner som er sterkt inspirert av natur og omgivelser, og vil tilføre det intime landskapsrommet gode skulpturelle uttrykk som både markerer en lysning og appellere til nysgjerrige, søkende turgåere.

Inviterte kunstnere:

- 1. Anna Widén (Gran) annawide@gmail.com
- 2. Erik Pirolt (Kristiansand) pirolt2@hotmail.com
- 3. Inger-Marit Saastad / John Audun Hauge (Bergen) inger.marit.saastad@gmail.com

Lillehammer

- Landskapstypologi: Elvedelta med gangbru som krysser der hvor Lågen møter Mjøsa.
- Karakteristikk kunstplan: Vingnesbrua speiler leden på en god måte, ved at det markerer overgangen fra Mjøslandskapet til Gudbrandsdalen. En langstrakt gangbru (1km) som nylig er stengt for trafikk, gir mulighet for plassering av kunstverk midt på brua der benker allerede står plassert, i hele lengderetningen eller ved hvert av landspunktene.
- Beskrivelse vandring: Vingnesbrua er portalen inn til Lillehammer by og markerer avslutning av ett landskapsområde langs leden og begynnelsen på et nytt. Det er samtidig en markant overgang fra et ruralt til et urban landskap. Vandreren kan både se bakover (i tid) og framover mot målet videre for turen.
- Kvaliteter kunstnere: Kunstnerne passer godt til ideen om brua som en utstrakt "sokkel" for kunstprosjekt, en sentral del av infrastruktur langs leden og overgang til et mer urbant rom. De vil kunne foreslå ulike løsninger der kommunikasjon over brua og mellom ulike landskapstyper tematiseres, og tilføre en ekstra attraksjonsverdi gjennom sin måte å aktivt dra inn omgivelser, historie og nåtid i verket.

Inviterte kunstnere:

- 1. Anna Daniell (Oslo) annadaniell2@gmail.com
- 2. Handegård Arkitektur (Fredrikstad) espen@handegaard.no
- 3. Stian Ådlandsvik / Lutz-Rainer Müller (Oslo / Leipzig) stian@l-plus-s.com

Østre Toten

- Landskapstypologi: nasjonalt verneverdig kulturlandskap, vidt utsyn og nær tilknytning til Mjøsa.
- Karakteristikk kunstplan: Forsøksgården Apelsvoll er grunneier på området, landbruksforskning og -utvikling har lange røtter i området Apelsvoll er interessert i kunstprosjekt som både retter oppmerksomheten mot kulturlandskapet, et levende ressurslandskap og innovative og historiske aspekter ved landbruket.
- Beskrivelse vandring: ligger midt i mellom to av hovedstoppestedene langs leden, Hoff kirke og Kapp. Ikke lang avstand mellom disse, men utsyn og variasjon i landskapet gjør det attraktivt å legge inn stopp i særmerkede omgivelser som ved Apelsvoll.
- Kvaliteter kunstnere: Et avgrenset område som foreslått på Østre Toten fordrer en tydelig installasjon/romlig struktur, som disse kunstnerne er egnet til å fylle med tematisk spennende vinkling. Felles for dem er et ønske om å vekke nysgjerrighet, aktivitet og ta uterommet/ kulturlandskapet i bruk.

Inviterte kunstnere:

- 1. Peder Istad (Hamburgsund, Sverige) peder.istad@gmail.com
- 2. Alliance arkitekter + Elin Melberg (Stavanger) MA@allark.no
- 3. Johannes Engelsen Espedal (Østre Toten) johannes_espedal@hotmail.com

Gran

- Landskapstypologi: Åsdrag i hogstområde, skoghei
- Karakteristikk fra kunstplan: Utsyn-vidsyn/ historie-sagn knyttet til leden/ skog-tømmer som ressurs (eies av allmenningen med lokalt sagbruk i Brandbu)
- Beskrivelse vandring: Etter en lang oppoverbakke gjennom skogen fra Brandbu er høydedraget som utsikten tilbyr spesielt oppløftende. En kolle som ligger like ved leden er foreslått som plassering for kunstverket, noe som vil gjøre dette spesielt synlig på god avstand.
- Kvaliteter kunstnere: Forventes å kunne både spille på synlighet/ oppmerksomhet fra leden og aktivt markere den lille avstikkeren fra leden bort til kollen. Har et tydelig fokus på bevegelse og forflytning i sine prosjekter og motivasjonstekster. Steder trenger et godt overraskelsesmoment, og kunstnerne går gjerne for originalitet, personlige tolkninger og interaksjon med brukerne.

Inviterte kunstnere:

- 1. Andreas Siqueland /Anders Kjellesvik (Aipotu) (Lunner / Oslo) siqueland@gmail.com / a.kjellesvik@gmail.com
- 2. Hilde Angel Danielsen (Bergen) hildeangeldanielsen@gmail.com
- 3. Solfrid Olette Mortensen (Borhaug, Farsund kommune) olette@online.no

Foto: Nasjonalt pilegrimssenter

TANKEPLASS

Et prosjekt for utvikling av stoppesteder med kunstnerisk kvalitet langs Pilegrimsleden i Oppland

OPPLAND
fylkeskommune

Gran
kommune

Østre Toten
kommune

Lillehammer
kommune

Øyer
kommune

Ringebu
kommune

PILEGRIMSLEDEN

SPAREBANKSTIFTELSEN DNB